

# 2024

## Sverige och Kina i återblick

En sammanställning från  
Nationellt kunskapscentrum om Kina



NATIONELLT  
KUNSKAPSCENTRUM  
OM KINA

Alexis von Sydow har varit redaktör för sammanställningen. Patrik Andersson, Hanna Carlsson, Björn Jerdén, Perry Johansson, Helena Löfgren, Otilia Mackerle, Erik Mo Welin, Hillevi Pårup, Miriam Tardell och Anna-Elisabeth Untiedt har medverkat i skrivandet. Ella Ståhl har arbetat med layout och grafik. NKK tackar flera av våra kontakter som har bidragit med tips och granskning under arbetets gång.

© 2025 Nationellt kunskapscentrum om Kina

Tryck: Amo Tryck AB

# Innehåll

<b>Inledning</b>	<b>5</b>
<b>Kinas officiella syn på Sverige</b>	<b>10</b>
<b>Mot en ny balanspunkt i forskningssamarbeten med Kina</b>	<b>14</b>
<b>Kinas gröna industri – ett dilemma för Europa</b>	<b>18</b>
<b>Den utvisade kinesiska journalisten</b>	<b>22</b>
<b>Northvolt och den kinesiska konkurrensen</b>	<b>26</b>
<b>Nya EU-tullar på kinesiska elbilar</b>	<b>32</b>
<b>Svenska företag i Kina: pessimistiska tongångar men hög aktivitet</b>	<b>36</b>
<b>Svensk handel under press från lågprisplattformar</b>	<b>40</b>
<b>Vad gör Kommunistpartiets enhetsfront i Sverige?</b>	<b>44</b>
<b>Åtgärder mot kinesiska elbussar runtom i landet</b>	<b>52</b>
<b>Kina, Ryssland och kabelbrotten i Östersjön</b>	<b>57</b>



## Inledning

Utvecklingen under 2024 förstärker bilden av en kinesisk ekonomi som brottas med strukturella problem. Tillväxten är relativt långsam, och konsumentförtroendet är svagt. Det styrande Kommunistpartiet prioriterar nationell säkerhet och självförsörjning framför öppenhet mot omvärlden eller ekonomiska stimulanser. Samtidigt ligger fokus på att utveckla en världsledande högteknologisk industri – både som en motor för tillväxt och en plattform för globalt inflytande.

Efter en svårförklarlig och lång försening hålls det så kallade tredje plenarsammanträdet – där Kommunistpartiets ledning traditionellt behandlar den ekonomiska politiken – till slut under sommaren. Trots ihärdiga rykten syns inga konkreta tecken på att Xi Jinpings makt utmanas inom partiet. Flera uppmärksammade utrensningar inom militären under året förstärker bilden av en ledare som söker befästa sin position i en alltmer osäker internationell kontext.

Situationen i Kinas närområde är tidvis spänd under 2024, med sammanstötningar med Filippinerna i Sydkinesiska havet och flera kinesiska militärövningar runt Taiwan. Under hösten möter dock Xi Jinping Indiens premiärminister Narendra Modi för första gången sedan de våldsamma gränskonfrontationerna mellan länderna 2020.

I Europa ökar oron över Kinas stora varuproduktion och dess påverkan på europeiska företag. Kina har etablerat sig som en ledare inom flera nyckelindustrier, där särskilt elbilssektorn hotar en av Europas ekonomiska grundpelare. Detta markerar en historisk förändring – från att ha varit en understödjande aktör utvecklas Kina till en seriös konkurrent till världens mest avancerade ekonomier. Utvecklingen är dock ingen plötslig överraskning utan har växt fram under flera års tid. Under året inför EU tullar på kinesiska elbilar, med motiveringen att Kinas omfattande subventioner skapat en snedvriden konkurrens.



Samtidigt förstärker Kinas relation till Ryssland Europas huvudbry. Europeiska ledare uttrycker återkommande sitt missnöje med Kinas stöd till den ryska krigsinsatsen – dock utan att den kinesiska regeringen tycks ta någon större notis.

I den kinesiska ledningens världsbild förblir supermakten USA den centrala aktören. Rivaliteten mellan länderna består under året, men utan större incidenter, och båda sidor tycks avvakta det amerikanska presidentvalet i november. Donald Trumps valseger skapar ny osäkerhet för Kina, liksom för resten av världen, och ökar sannolikheten för en ytterligare försämring av de bilaterala förbindelserna.

Även i Sverige kretsar en stor del av diskussionen om Kina kring de ekonomiska relationerna. Denna upplaga av *Sverige och Kina i återblick* lyfter fram flera exempel på detta, bland annat den krisdrabbade prestigesatsningen Northvolt, debatten om kinesiska e-handelsjättar och regionernas inköp av elbussar.

Även Kommunistpartiets påverkansarbete blir ett ämne för intensiv diskussion under året. Det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde märks bland annat genom misstänkta hybridattacker i Östersjön, där kinesiska fartyg är inblandade.

Samtidigt pågår ett omfattande utbyte med Kina. Svenska forskare fortsätter att arbeta tätt tillsammans med kinesiska kollegor, större ekonomiska affärer och satsningar genomförs, tidigare samarbeten återupptas, och Sverige genomför sitt första ministerbesök i Kina på flera år.

*Sverige och Kina i återblick* är vårt försök på Nationellt kunskapscentrum om Kina att belysa bredden och komplexiteten i relationerna till Kina. Vi vill sätta enskilda frågor i ett sammanhang och visa hur utvecklingen i Kina påverkar dess närvaro och kontakter med Sverige.



**Björn Jerdén**  
Centrumchef

## Januari

### 9/1

Läkemedlet lecanemab mot Alzheimers sjukdom godkänns för den kinesiska marknaden. Lecanemab har utvecklats av svenska Bioarctics.

### 19/1

ABB granskas av två utskott i USA:s kongress för sin verksamhet i Kina. Enligt utskotten har företaget låtit ett statligt kinesiskt bolag installera utrustning på produkter avsedda för den amerikanska marknaden. Företaget krävs på svar om det har haft kontakt med Kinas underrättelseväsen.

### 8/1

Dagens industri rapporterar att Skatteverket vill stoppa rekonstruktionen av Markbygden Ett, Sveriges största vindkraftspark. Förlusterna bör täckas av kinesiska staten, som är slutägare till det skuldyngda bolaget, anser företrädare för myndigheten.

### 31/1

Sveriges Radio meddelar att Kinapodden, dess fördjupande nyhetsprogram om Kina, läggs ner som en del av företagets besparingsåtgärder.



## Kinas officiella syn på Sverige

Natointrädet den 7 mars blir en av de Sverigehändelser som uppmärksammas mest av Kina under året. Inför Sveriges formella anslutning till alliansen framhåller utrikesministeriet Kinas önskan om vad man beskriver som ett "hållbart säkerhets-system" där länder "respekterar varandras legitima säkerhetsintressen". Det bekräftar också att Kina "värdesätter [sitt] vänskapliga samarbete med Sverige". Men medier i Kina uttrycker samtidigt oro över att det svenska medlemskapet kan öka de geopolitiska spänningarna, särskilt mellan Ryssland och väst genom att sätta ytterligare press på den ryska regimen och försämra säkerhetsläget i Europa. Medierna lyfter fram det vanligt förekommande kinesiska narrativet där europeiska länder framställs som bricker i ett amerikanskt geopolitiskt spel.

Liksom under år 2023 bedriver Kinas ambassad i Sverige aktivt relationsfrämjande aktiviteter och fortsätter att framhålla samarbeten och gemensamma intressen. Detta återspeglas i ambassadens möten med politiker, näringsliv och akademien. En höjdpunkt blir det högtidliga firandet av Folkrepubliken 75-årsjubileum på Konserthuset i Stockholm. Ambassadör Cui Aimin förmedlar en positiv bild av Kina och den bilaterala relationen i artiklar i svenska medier, dock främst i nättidningar med relativt lågt genomslag. Cui betonar vikten av att stärka samarbetet inom innovation, grön teknik, artificiell intelligens och kulturutbyten.

Ambassaden drar sig samtidigt inte för att kritisera Sverige. Vid flera tillfällen under året publiceras uttalanden som kritiserar hur svenska myndigheter, politiker och media framställer Kina. Det gäller bland annat Säpos lägesbild och regeringens nya nationella säkerhetsstrategi, uttalanden från svenska politiker om Taiwan samt mediernas rapportering om Kommunistpartiets påverkansarbete i Sverige. I ambassadens uttalanden beskrivs svenska

påståenden och handlingar som präglade av kallkrigsmentalitet och ideologiska fördomar, vilket sägs underminera den bilaterala relationen. De svenska parterna uppmanas att sluta "svärta ner Kinas anseende", och anklagas för att blanda sig i Kinas "interna angelägenheter", bland annat i frågor som rör Taiwan, Xinjiang och Hongkong.

I november besöker bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa Kina. Det är det första svenska ministerbesöket i landet på sex år. Dousa träffar sin kinesiske motpart Wang Wentao och representanter från näringslivet för att diskutera utvecklingen av den bilaterala handeln. Han besöker även den stora handelsmässan China International Import Expo i Shanghai. I Kina beskrivs besöket främst som ett sätt att främja handeln och det ekonomiska utbytet mellan Kina och Sverige, och medierna lyfter fram Dousas kritiska inställning till EU-kommissionens tullar på kinesiska elbilar.



Kinas utrikesminister Wang Yi. Ng Han Guan / AP / TT

## Februari

### 16/2

En manifestation till stöd för den fängslade svenske medborgaren Gui Minhai hålls på initiativ av författaren och journalisten Kurdo Baksi. Gui är fängslad i Kina sedan 2015. Baksi har enligt egen uppgift hållit över tjugo manifestationer för att kräva hans frihet.

### 22/2

Sveriges Radios Ekot rapporterar att Trafikverket stoppar sin planerade medverkan vid den årliga konferensen World Tunnel Congress, som 2024 hålls i Shenzhen i Kina. Enligt Trafikverket är det olämpligt för myndigheten att skicka anställda till Kina.

### 26/2

AstraZeneca tillkännager planer på att öppna ett globalt strategicenter, sitt femte i världen, i Shanghai, där också företagets huvudkontor för Asienregionen ligger.



### 28/2

Sveriges ambassadör i Kina Per Augustsson träffar Liu Jinsong, generaldirektör för Asiendepartementet vid Kinas utrikesministerium, och diskuterar ländernas respektive intressen i Asien-Stillahavsregionen.

# Mot en ny balanspunkt i forskningssamarbeten med Kina

Efter 2023 års uppblossade debatt om riskerna med forskningssamarbeten med Kina fattas beslut om åtgärder under 2024. En av de frågor som diskuterades mest 2023 var säkerhetspolitisk kompetens i lärosätens styrelser. I februari 2024 beslutar regeringen att de nomineringspersoner som föreslår styrelseledamöter ska beakta att "det i styrelsen som helhet finns allmän kompetens i säkerhetsfrågor". Tre myndigheter – Universitets- och högskolerådet, Vinnova och Vetenskapsrådet – presenterar under våren sina förslag på nationella riktlinjer för internationella samarbeten inom högre utbildning och forskning. När uppdraget slutrapporteras i december föreslår myndigheterna inrättandet av en nationell stödfunktion som ska bistå lärosäten och myndigheter med ansvarsfull internationalisering.

I juni publicerar en annan myndighet, Universitetskanslersämbetet (UKÄ), en rapport om doktorander med utländsk stipendiefinansiering. Frågan har aktualiserats på senare år med anledning av uppgifter om oskäliga villkor i avtalen mellan stipendiater och Kinas statliga stipendiemyndighet, China Scholarship Council (CSC). I UKÄ-rapporten, som täcker alla statliga lärosäten med forskarutbildning, redovisar lärosätena ett drygt hundratal CSC-doktorander för perioden 2020–2023, de flesta på Karolinska Institutet (KI) och Kungliga Tekniska högskolan (KTH). KTH, som är det enda svenska lärosäte som tar emot CSC-doktorander under året, beslutar i november att inte anta nya doktorander inom ramen för avtalet.

Enligt UKÄ kan oskäliga villkor till exempel innebära krav på att återvända till hemlandet efter genomförda studier. Det kan också vara krav på återbetalning av stipendiet om doktoranden inte slutför utbildningen eller når sina examensmål. Myndigheten ifrågasätter också om lärosäten har rätt att ta emot CSC-stipendiater överhuvudtaget, då huvudregeln i högskoleförordningen är att doktorander ska anställas, vilket oftast inte är fallet med CSC-stipendiater. Undantagen från denna regel gäller endast stipendier via EU-program och stipendier från länder som själva saknar möjlighet att bedriva framstående forskning, vilket ju inte inkluderar Kina. UKÄ anser också att uppgifterna om sekretessbelagda avtal med CSC är ett problem, eftersom de svenska lärosätena då saknar insyn i stipendiaternas faktiska villkor.

Regeringen och dess myndigheter går under året alltså vidare med åtgärder som ska hjälpa lärosäten att bedöma när internationella samarbeten är olämpliga. Regeringen anser samtidigt att forskningsutbyte med Kina ska fortgå. Samarbetet inom ramen för det bilaterala avtalet om forskning och innovation, som har funnits sedan 2004, fortsätter och flera konkreta samarbeten utvecklas vidare. I november hålls ett möte i Peking mellan tjänstemän från Sveriges utbildningsdepartement och Kinas ministerium för forskning och teknologi, det första fysiska mötet sedan 2019. Under mötet enas Sverige och Kina om att stärka forskningssamarbetet inom områdena grön utveckling och koldioxidneutralitet, livsvetenskap och global hälsa. KI:s rektor besöker Kina i oktober och förnyar då fyra samarbetsavtal med kinesiska universitet. Rektorn har även möten med Kinas hälsominister och utbildningsminister.



**7/3**

Nästan två år efter ansökan om medlemskap blir Sverige medlem i försvarsalliansen Nato.

**Mars**

**20/3**

En fotoutställning invigs på Pekings flygplats (Beijing Capital International Airport) för att framhålla samarbetet med systerflygplatsen Arlanda.

**10/3**

Efter en ceremoni vid Sveriges Natointräde påpekar statsminister Ulf Kristersson behovet av att Europa förstår USA:s syn på säkerhetshot och "vilket hot som Kina utgör". Han anser också att Europa måste minska sitt beroende av Kina i strategiska sektorer för att harmonisera bättre med USA:s tillvägagångssätt.

**25/3**

USA väcker åtal mot kinesiska medborgare i hackergruppen APT31, som utsatt amerikanska och europeiska politiker för en omfattande cyberattack. De svenska politikerna Elisabet Lann (KD) och Joar Forssell (L), som båda ingår i en internationell grupp med Kinakritiska parlamentsledamöter (Inter-Parliamentary Alliance on China, IPAC), finns bland de drabbade.

## Kinas gröna industri – ett dilemma för Europa

Ett huvudtema i relationerna mellan Kina och Europa är hur europeiska länder ska förhålla sig till Kinas avsevärda industriella framgångar. Flera omtalade händelser under året, till exempel EU:s införande av importtullar på kinesiska elfordon och den svenska batteritillverkaren Northvolts kris, har sin bakgrund i denna utveckling.

Det kinesiska kommunistpartiet har länge betonat vikten av teknisk innovation för landets ekonomiska utveckling och nationella säkerhet. Självförsörjning är centralt för att regimen ska uppnå det långsiktiga målet om "den kinesiska nationens stora renässans". Kina spenderar uppskattningsvis tre till nio gånger mer än avancerade ekonomier på industripolitiska åtgärder, mätt i andel av BNP. Majoriteten av dessa åtgärder utgörs av direkta subventioner, men andra former av statligt stöd, såsom förmånlig långivning och marknyttjande, är också vanligt förekommande. Dessa stöd ges huvudsakligen till statliga kinesiska företag, medan privata och utländska bolag inte åtnjuter samma förmåner.

Den kinesiska industripolitiken har dock förändrats på senare år. Fram till nyligen var huvudmålet att behärska redan etablerad teknik och nå självförsörjning på vissa centrala områden, som ett sätt att försvara sig mot omvärldens försök att hämma landets utveckling. Nu betonas i stället "nya produktionskrafter", en ekonomisk vision lanserad av Xi Jinping 2023 där tillväxt främst skapas genom att utveckla ny teknik. Med dagens industripolitiska satsningar är ambitionen alltså inte bara att komma i kapp de främsta konkurrenterna, utan att bli en global innovationsledare.

Utvecklingen har också varit enormt snabb inom flera avancerade industrier. Kina är i dag världsledande eller åtminstone i paritet med globala ledare inom till exempel elfordon och batterier, solcellspaneler, drönare, AI och robotik. På andra områden, till exempel avancerade halvledare, släpar Kina fortfarande efter. USA har infört exportkontroller för att skydda sitt övertag inom halvledare, vilket ser ut att ha fått en kortsiktig effekt, men det är inte givet att sådana åtgärder räcker för att skydda västs försprång på längre sikt.

Kinas tekniska framsteg och stora produktionskapacitet har lett till ett dilemma för Europa. Å ena sidan har Europa redan ett stort beroende av Kina inom vissa områden, och det finns en oro för att detta ska utnyttjas för att skada vår säkerhet. Kinas överproduktion hotar dessutom att slå ut europeiska industrier, vilket skulle öka beroendet av Kina ytterligare.

Detta är bakgrunden till EU-kommissionens "riskreduceringspolitik" gentemot Kina. Å andra sidan har Kina något som Europa behöver – billig grön teknik. Kina är redan världsledande inom solenergi, batterier och elbilar, och har en helt dominerande roll i produktionen av kritiska mineral och sällsynta jordartsmetaller. Detta gör Kina till en nyckelspelare i den gröna omställningen.

Dessa avvägningar aktualiseras när Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i december 2024 beslutar att inte godkänna det kinesiska företaget Putailais (PTL) planerade investering på 13 miljarder kronor för att bygga en batterianodfabrik i Timrå. Det är första gången en investering stoppas i enlighet med den nya lagen om granskning av utländska direktinvesteringar, som började gälla 2023. För att kunna godkänna investeringen kräver ISP bland annat att en lokal partner har majoritetsägande i den nya verksamheten. PTL menar att villkoren är omöjliga att uppfylla och överklagar beslutet.

○ April

○ 2/4

På uppdrag av regeringen publicerar Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova gemensamt en rapport där de föreslår ett system för "ansvarsfull internationalisering" inom högre utbildning, forskning och innovation. Avsikten är att utforma riktlinjer för att bedöma och minimera utmaningar och risker i internationella akademiska samarbeten.



○ 19/4

I skiljedomsförfarandet mellan det kinesiska telekomföretaget Huawei och svenska staten beslutar skiljedomsinstitutet att sekretessbelagda uppgifter ska lämnas ut till företaget. Uppgifterna låg till grund för Post- och telestyrelsens beslut 2020 att utesluta Huawei från det svenska telekomnätet.

4/4

Regeringen beslutar att den kinesiska journalisten Xuefei Chen Axelsson ska utvisas. Enligt Säkerhetspolisen har hon bedrivit säkerhetshotande verksamhet i Sverige under ett decennium.

○ 18/4

Den kinesiska bilkoncernen Geely säljer hela sitt innehav av B-aktier i Volvo Truck, värda ungefär 14 miljarder kronor. Geely förblir den näst största ägaren i lastbilsföretaget.

○ 23/4

Verkstadsbolaget Sandvik meddelar att det har tecknat avtal om att förvärva en majoritetsandel i det kinesiska företaget Suzhou Ahno.

# Den utvisade kinesiska journalisten

Den 4 april beslutar regeringen att den kinesiska journalisten Xuefei Chen Axelsson, som suttit häktad sedan oktober 2023, ska utvisas från Sverige. Utvisningen sker med stöd av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar efter att Säkerhetspolisen bedömt att Chen Axelsson bedrivit säkerhetshotande verksamhet i Sverige. Vilka omständigheter som ligger bakom bedömningen har inte meddelats offentligt och hon har varken dömts eller åtalats för något brott. Själv tillbakavisar hon alla anklagelser. Det som är känt om hennes aktiviteter visar dock att hon arbetade för Kommunistpartiets intressen och att hon hade en mängd kopplingar till den kinesiska statens organisationer och säkerhetstjänster.

Chen Axelsson, som bodde i Sverige i nästan 20 år, drev sedan 2015 den kinesiskspråkiga nyhetssajten Green Post, som fokuserade på ur Kommunistpartiets perspektiv regimvänliga nyheter om Sverige och Kina. Green Post var en av en handfull kinesiskspråkiga diasporamedier i Sverige och hade enligt Chen Axelsson själv ungefär 6 000–10 000 sidvisningar per dag. Materialet på sidan kom främst från samarbeten med kinesiska statsmedier och partiorganisationer, och Chen Axelsson uppgav i en intervju 2022 att Kinas ambassad i Sverige betalade henne 1000 kronor för varje artikel på sidan. Chen Axelsson hade också en framträdande roll i Kommunistpartiets enhetsfrontsarbete i Sverige (se även sidan 44). Sedan 2014 drev hon till exempel en kulturförening som anordnade evenemang med regimvänliga budskap och mottog finansiellt stöd från andra enhetsfrontsorganisationer i Sverige.

Många nya uppgifter framkommer i ett reportage av SVT Uppdrag granskning och Göteborgs-Posten som sänds i november. Där uppges att Chen Axelsson vid flera tillfällen filmade

protester och evenemang i Sverige som var riktade mot den kinesiska regimen. Vid en av dessa protester deltog Angela Gui, dotter till den svenske medborgaren Gui Minhai, som kidnappades från Thailand 2015 och fortfarande hålls fängslad i Kina. Chen Axelsson var också under lång tid ordförande i föreningen Profoca, som representerar utländska korrespondenter i Sverige och hade tillstånd att utfärda officiella svenska presskort, som ger tillgång till säkerhetsklassade evenemang, bland annat presskonferenser i Regeringskansliet. Chen Axelsson hade också försökt etablera akademiska samarbeten mellan Sverige och Kina, där flera av de inblandade forskarna kan kopplas till den kinesiska militärens underrättelsetjänst.

Chen hade dessutom nära band till flera personer kopplade till kinesisk underrättelsetjänst, bland dem Lei Da, som utåt var journalist på Kommunistpartiets tidning Folkets dagblad, men som enligt svenska myndigheter var underrättelseofficer vid den kinesiska säkerhetstjänsten MSS. Lei tvingades lämna Sverige 2009 efter att det avslöjades att agenter som rapporterade till honom bedrev flyktingspionage i Sverige.

## 13/5

Kinas ambassadör Cui Aimin håller ett tal på temat Kinas utveckling och utrikespolitik för studenter på Malmö universitet.



## 17/5

ABB meddelar att företaget har tecknat avtal om att köpa Siemens kablageverksamhet i Kina.

## 22/5

Kinas nya generalkonsul i Göteborg, Yang Peidong, håller en mottagning för att uppmärksamma sitt tillträde på posten. Representanter för myndigheter och företag på orten deltar.

## Maj

## 14/5

Under den tyske förbundskanslern Olaf Scholz besök i Sverige säger statsminister Ulf Kristersson att de två ledarna "är eniga om att det är en dålig idé att nedmontera världshandeln", som svar på en fråga om EU borde införa tullar på kinesiska elbilar. Han säger också att ett handelskrig "inte är framtiden för stora industriländer som Tyskland och Sverige".

## 30/5

Vid ett möte med EU-ministrar säger bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forsell att Sverige är skeptiskt till EU-utredningen om statliga subventioner till Kinas elbilssektor och att det finns en risk att åtgärderna leder till ett handelskrig.

# Northvolt och den kinesiska konkurrensen

Batteritillverkaren Northvolts kris, en av de viktigaste näringslivshändelserna i Sverige under året, är en historia med flera Kinaaspekter. Northvolt, som grundades 2015, är en av Sveriges största industrisatsningar någonsin, med totala investeringar på över 100 miljarder kronor. Northvolt har mottagit betydande statligt stöd genom Industriklivet och Klimatklivet (klimatpolitiska styrmedel för att minska växthusutsläppen). Företaget kan ses som en del i en ansats att minska Europas beroende av Kina inom batteritillverkning och grön industri. Det ingår i en europeisk batteriallians för att skapa en hållbar och konkurrenskraftig batteriindustri. Alliansen syftar till att undvika en situation där den europeiska batteriförsörjningen och därmed den gröna omställningen blir alltför beroende av utländska leverantörer. Kina står i dag för cirka 80 procent av den globala tillverkningen av batterier för elfordon.

Northvolts problem hopar sig under året, med avslöjanden om olyckor och dödsfall i fabriken i Skellefteå, säkerhetsbrister och tillbakadragna ordrar. Under hösten går företaget in i en djup ekonomisk kris. Grundproblemet är att produktionen fortfarande ligger långt under de nivåer som utlovats, och inte heller håller tillräcklig kvalitet. Företaget avbryter expansionen av Skellefteå-fabriken och varslar totalt 1600 personer. Näringsminister Ebba Busch meddelar att det är uteslutet att staten ska gå in som ägare i Northvolt, en syn som delas av oppositionspartiet Socialdemokraterna. Inte heller majoritetsägaren Volkswagen är villig att gå in med mer pengar för att rädda Northvolt. I november avgår till slut Northvolts VD Peter Carlsson, och företaget ansöker om rekonstruktion i en domstol i Texas, USA. Skulderna i bolaget uppgår vid tillfället till hela 64 miljarder kronor. I december meddelas att skulderna i dotterbolaget Northvolt Ett Expansion, som ansvarat för expansionen i Skellefteå och försätts i konkurs i oktober, uppgår till nära sju miljarder kronor.



Northvolts kris är ett bakslag för den europeiska ambitionen att skapa en batteriindustri som är oberoende från Kina, och den väcker frågor om Europas respons på Kinas industripolitik är tillräckligt stark. Det går även dåligt för andra europeiska utmanare, till exempel ACC, som tvingats pausa sin planerade fabrik i italienska Termoli. Samtidigt etablerar kinesiska batteritillverkare sig i Europa. Världsledaren CATL, som till exempel planerar att öppna en jättefabrik i ungerska Debrecen 2025, ingår under sommaren 2024 ett stort samarbete med franska Renault och meddelar i december planer på en storinvestering i en ny batterifabrik i Spanien. CATL är Kinas främsta mottagare av statliga industrisubventioner.

Svårigheten med att uppnå oberoende från Kina blir särskilt tydlig när det visar sig att Northvolt i stor utsträckning har använt sig av kinesiska underleverantörer, och att närmare 600 personer från kinesiska företag ska ha arbetat på Northvolt sedan 2020. Medierapporteringen lyfter särskilt fram det statliga kinesiska företaget Wuxi Lead Intelligent Equipment. Rykten cirkulerar om att problemen med de maskiner som företaget levererat handlar om medvetet sabotage, något som dock dementeras av både det kinesiska företaget och Northvolt. Northvolt förklarar sitt samarbete med kinesiska företag med att det är nödvändigt för att skaffa den kompetens som krävs. Även partnerskap med Kina uppges ha övervägts som ett sätt att lösa krisen – i november rapporteras att Northvolt fört samtal med CATL om eventuella samarbeten.

Juni

**6/6**

Försvarsminister Pål Jonson säger vid ett besök i Manila att "farliga manövrar mot filippinska fartyg" i Sydkinesiska havet utgör ett hot mot den globala säkerheten. Uttalandet syftar på de kollisioner och andra incidenter som har skett mellan bland annat kinesiska och filippinska kustbevakningen.

**8/6**

Volvo Cars meddelar att företaget har börjat flytta delar av sin produktion från Kina till Belgien med anledning av EU:s pågående utredning om att införa importtullar på elbilar från Kina.

**19/6**

I damernas U20-VM i handboll i Nordmakedonien möts Sverige och Kina i premiärmatchen. Sverige vinner matchen med 38–24.



# Nya EU-tullar på kinesiska elbilar

Kina har snabbt blivit världens största tillverkare och en av världens största exportörer av elfordon. I EU ökade de kinesiska märkenas andel av elbilsförsäljningen från 0,4 till 8 procent mellan 2019 och 2023. Utvecklingen är delvis en konsekvens av Kinas industripolitik, där stora satsningar har kanaliserats till elbilsbranschen och närliggande industrier. Farhågor har uppstått om att europeiska tillverkare på sikt riskerar att slås ut av de nya kinesiska konkurrenterna. I oktober 2023 tillsatte EU-kommissionen en utredning för att undersöka huruvida subventioner har snedvridit den kinesiska elbilstillverkningens konkurrenskraft. Undersökningen kommer fram till att så varit fallet och resulterar i ett förslag om utjämningstullar på kinesisktillverkade elbilar. Tullsatsen föreslås graderas efter tillverkarnas mottagna stöd och deras villighet att samarbeta med Kommissionens utredare.

I juli initieras därmed provisoriska tullar på elbilar tillverkade i Kina. Efter en omröstning i Europeiska rådet den 31 oktober permanentas dessa tullar i fem år. Kina motsätter sig tullarna, men förhandlingar mellan Kina och EU under sommaren och hösten leder endast till att tullarna justeras marginellt. De lägsta tullsatserna hamnar på 7,8 och de högsta på 35,3 procent, vilka läggs på den redan existerande tullsatsen 10 procent. Tullarna tillämpas även på icke-kinesiska märken med tillverkning i Kina, såsom Tesla och Volkswagen.

Av EU:s 27 medlemsländer röstar tio länder för tullarna, fem röstar emot och tolv avstår. I gruppen av länder som röstar ja finns Frankrike, Italien, Polen och baltstaterna. Vissa bedömare härleder Polens och Baltikums ja-röster till Kinas roll i att möjliggöra

Rysslands krig i Ukraina. Bland de länder som röstar emot finns Tyskland och Ungern. Tysklands fordonsindustri har en stark närvaro på den kinesiska marknaden och eventuella motåtgärder från Peking skulle slå hårt mot landet. Även Ungern har starka ekonomiska band till Kina och är det land i Europa som har högst andel kinesiska nyinvesteringar i batteri- och elbilssektorn. Bland de länder som lägger ner sina röster finns Spanien, som tidigare förespråkade tullar. Spaniens val kan ha att göra med Pekings hot om att starta en antidumpningsutredning om fläsk från EU, då Spanien är en stor exportör av griskött till Kina. Kina svarar på de nya tullarna med att införa provisoriska tullar på europeisk brandy – riktade främst mot den franska exporten av konjak. Kina inleder även ett tvistlösningsförfarande mot EU vid Världshandelsorganisationen.

Sverige är ett av de länder som lägger ner sin röst. Regeringen menar att utjämningstullar får negativa konsekvenser för den europeiska fordonsindustrin. Sverige ser sig generellt som ett frihandelsvänligt land och efter omröstningen förklarar utrikeshandelsminister Benjamin Dousa att han hoppas på en ny överenskommelse med Kina där tullarna slopas. En huvudfråga för Sveriges del är Volvo Cars, som är en av Sveriges största privata arbetsgivare och ägs av kinesiska Zhejiang Geely Holding Group. Ett flertal modeller som Volvo Cars säljer på den europeiska marknaden tillverkas i dag i Kina. Volvo Cars för diskussioner med EU-kommissionen om möjligheten att undantas från tullarna mot att företaget åtar sig att införa en minimiprisnivå, men ingen överenskommelse sluts under året.

## Juli

### 4/7

Dagens Nyheter rapporterar att Volvo Cars i ett mejl uppmanar regeringen att verka för ett undantag från EU:s tullar på elbilar från Kina för dess modell EX30.

### 11/7

På Natos toppmöte i Washington kallar statsminister Ulf Kristersson den omfattande handeln mellan Kina och Ryssland för en djup provokation. Han menar också att man måste minska beroendet av Kina och överväga handelsåtgärder för att motverka Kinas industripolitiska statsstöd. I fråga om sanktioner säger han att "vi kommer närmare en situation där EU borde agera kraftfullare mot Kina".

### 15/7

Sverige lägger ned sin röst i den första omröstningen om EU-tullar på kinesiska elbilar. Regeringen anser att utjämningstullar kommer att få en negativ påverkan på den europeiska fordonsindustrin. I fokus för Sverige är Volvo Cars, där flera av modellerna som säljs på europeiska marknader tillverkas i Kina.

## Svenska företag i Kina: pessimistiska tongångar men hög aktivitet

Runt 600 svenska företag är aktiva i Kina. Business Swedens årliga undersökning om hur företagen uppfattar sin situation visar på en ytterligare försämring sedan 2023, då siffrorna redan var de sämsta på över ett årtionde. Företagens finansiella resultat är i och för sig bättre än 2023, när Kinas hårda pandemirestriktioner fortfarande hade en negativ inverkan, men det har inte skett någon återhämtning till nivåerna före pandemin. Förväntningarna kring utvecklingen framöver skiljer sig starkt mellan företagen. Jämfört med 2023 är det färre som tror att affärsklimatet kommer att förbättras och fler som tror att det kommer att försämrats.

Orsaken till de mer pessimistiska tongångarna är i första hand den ekonomiska inbromsningen i Kina och i andra hand geopolitiska risker och en ekonomisk nedgång globalt. Kinas tillväxtmål för 2024 ligger på ambitiösa fem procent, men den faktiska tillväxten förväntas bli något lägre, och det finns dessutom osäkerhet om de officiella siffrornas tillförlitlighet. En försvagad inhemsk marknad innebär lägre efterfrågan på tjänster och produkter och kan på längre sikt förändra företagets kalkyl – förväntningar om hög tillväxt var historiskt ett av de viktigaste skälen till svenska företags närvaro i Kina. Geopolitiska spänningar påverkar också de svenska företagen, och vissa av dem drabbas av antidumpingstullar inom den pågående handelskonflikten mellan Kina och USA. Negativ nyhetsrapportering om Kina uppges också påverka huvudkontorens uppfattning om företagets strategier i landet.

I Business Swedens undersökning lyftes 2023 fram att Kinas politiska initiativ för att uppmuntra till att köpa kinesiskt påverkade företagen negativt, då de gjorde inhemska produkter mer attraktiva och konkurrenskraftiga än utländska produkter. Denna utmaning kvarstår under 2024, men har mildrats och anses inte längre vara ett lika stort problem. Det upplevda värdet av varumärket Sverige upplevs ha minskat något, men är fortsatt starkt inom konsumentvaror.

Det ska dock poängteras att de svenska företagen i Kina på det stora hela prioriterar en fortsatt närvaro i landet. 90 procent av företagen rapporterar att de inte har upplevt någon form av "frikoppling" mellan sina huvudkontor och Kina. Flera företag meddelar även expansionsplaner och bolagsförvärv under året. ABB, som invigde en megafabrik i Shanghai 2022, meddelar i maj att det köper Siemens kablageverksamhet i Kina. Sandvik köper en majoritetspost i det kinesiska verkstadsföretaget Suzhou Ahno, och AstraZeneca meddelar planer på att öppna ett nytt globalt strategicenter i Shanghai. Enligt Business Sweden lockar den kinesiska marknaden fortsatt på grund av dess storlek, tillväxtpotential och låga produktionskostnader.



Gågata i Peking. Maja Suslin / TT

## Augusti

### 3/8

I Eskilstuna protesterar 200 personer mot beslutet att tillåta det kinesiska företaget Senior Materials att varje år släppa ut 900 ton av det giftiga ämnet metylenklorid från sin fabrik på orten. Ämnet ska användas i företagets tillverkning av separatorfilm för litiumbatterier. Flera manifestationer följer senare under året.

### 4/8

Under OS i Paris möter svenske Truls Möregårdh kinesen Fan Zhendong i herrsingelfinalen i bordtennis. Fan vinner med 4-1 i set. I turneringens andra omgång hade Möregårdh först slagit ut den kinesiska världsettan Wang Chuqin.



### 5/8

Utrikesminister Tobias Billström säger i ett uttalande att Sverige stödjer EU:s senaste sanktionspaket mot kinesiska företag som handlar med Ryssland och därmed möjliggör dess krig i Ukraina. Han "utesluter inte att fortsatta steg kan bli nödvändiga" mot kinesiska företag.

## Svensk handel under press från lågprisplattformar

Svenskarnas shopping på kinesiska e-handelsplattformar har vuxit snabbt de senaste åren, inledningsvis på sidor som Wish och AliExpress och senare i det närmaste explosionsartat genom giganterna Shein och Temu, som lanserades i Sverige 2022. Antalet sökningar på Temu i Sverige ökar nästan 14 gånger mellan september 2023 och september 2024. Samtidigt minskar sökningarna på svenska konkurrenter som Cdon och Fyndiq. Det första kvartalet 2024 växer det totala antalet importerade paket till Sverige med 46 procent jämfört med samma period 2023, sannolikt främst på grund av de kinesiska plattformarnas snabba utveckling. Den huvudsakliga anledningen till populariteten är de anmärkningsvärt låga priserna. De kinesiska plattformarna drar även nytta av att försändelser med ett värde under 150 euro kan föras in i EU utan tullavgift, enligt den så kallade de minimis-regeln. 70 procent av alla varor som köps in under regeln härstammar från Kina och merparten av dessa är kläder.

Samtidigt växer kritiken mot plattformarnas affärsmodell. Ett problem är produktsäkerheten. De europeiska leksaksföretagens branschorganisation beställde i slutet av 2023 in 19 leksaker från Temu och fann att 18 av dem inte uppfyllde EU:s säkerhetskrav. En annan kritik gäller arbetsförhållanden. En rapportserie från det svenska researchföretaget Globalworks som publiceras under hösten uppmärksammar sweatshopliknande arbetsförhållanden hos leverantörer och säljare till Shein och Temu, och konstaterar en mycket hög risk för tvångsarbete i produktionsleden, särskilt i Xinjiangs bomullsproduktion (Globalworks uppger inte huruvida rapporterna har finansierats av tredje part). Svenska handelsföretag menar att Temu och Shein snedvrider konkurrensen, då de inte lever upp till regler om produktsäkerhet och social och miljömässig hållbarhet.



Lågprisplattformen Sheins hemsida. Jessica Gow / TT

I julhandelns slutspurt når debatten till slut den politiska nivån. Liberalerna föreslår nu att Shein och Temu ska förbjudas i Sverige. Även Kristdemokraterna kräver att Sverige och EU "tar krafttag mot plattformsbolagen", och bojkotter och kritik av de kinesiska företagen diskuteras på flera ledarsidor. Under året uppmärksammas även flera förändringar i EU:s förhållningssätt. Dessa grundar sig i ett förslag från EU-kommissionen om nya tullregler, som röstas igenom i ett första steg i mars och bland annat innebär att paket med lågt värde inte längre kommer att kunna föras in i EU tullfritt. Den 31 oktober startar EU-kommissionen en formell process mot Temu, som räknas som en Very Large Online Platform, vilket gör att åtgärder kan vidtas i enlighet med den europeiska förordningen om digitala tjänster. Processen handlar bland annat om produktsäkerhet, men ska även utreda om plattformen följer EU:s krav på konsumentskydd, till exempel genom att undvika beroendeframkallande design och missvisande annonser samt erbjuda tillräcklig kundtjänst.

## September

**11/9**

ABB undertecknar en avsiktsförklaring om samarbete inom batteriproduktion med EVE Energy, en kinesisk tillverkare av battericeller.

**16/9**

Tidningen Affärsvärlden rapporterar att sjunde AP-fonden har sålt av nästan hela sitt innehav i kinesiska bolag noterade i Kina och Hongkong. Det motsvarar 2,5 procent av pensionsfondens portfölj eller 35 miljarder kronor. Motiveringen uppges vara det geopolitiska läget.

**4/9**



Dagens Nyheters granskning av batteritillverkaren Northvolts kopplingar till Kina visar att över 500 personer från kinesiska företag har arbetat på Northvolt sedan 2020, varav de flesta är kopplade till den kinesiska regimen. Underleverantören Wuxi Lead lyfts särskilt fram.

**26/9**

IKEA:s köpcentrumgren Ingka Centres öppnar ett nytt IKEA-varuhus i Changning i Shanghai med tillhörande köpcentrum och kontorshus. Det blir det fjärde IKEA-varuhuset i staden.

## Vad gör Kommunistpartiets enhetsfront i Sverige?

I oktober visar TV4:s Kalla fakta en kartläggning av Kommunistpartiets så kallade enhetsfront i Sverige. Reportaget utgår från en lista som påträffades på ett hackerforum och påstods visa personer med kopplingar till enhetsfronten. Granskningen bekräftar att 17 personer har sådana kopplingar. En av dem är journalisten Xuefei Chen Axelsson, som i april utvisas på livstid (se sidan 22).

Personerna på listan har roller i en mängd organisationer som är mer eller mindre tätt knutna till Kommunistpartiet. I ett fall rör det en person som förutom sitt samröre med enhetsfronten arbetar på kärnkraftsföretaget Studsvik, "i en central roll som teknisk expert", enligt Kalla fakta. Säkerhetspolisen säger i en kommentar att listan, som de kände till sedan innan, är "intressant". Efter publiceringen säger socialdemokraten Peter Hultqvist, ordförande i riksdagens försvarsutskott, att Sverige nu måste "kartlägg[a] detta så långt man någonsin kan". Kinas ambassad kallar i ett kort uttalande uppgifterna i granskningen för "grundlösa anklagelser och förtal mot Kina".

Kalla faktas granskning lägger möjligen inte fram några direkta bevis för verksamhet som hotar Sveriges säkerhet, men kastar ljus över Kommunistpartiets påverkansarbete i det svenska samhället. Enhetsfronten är partiets avdelning för politiskt arbete med grupper utanför partiet, och dess uppgift är att skapa allianser och motarbeta motståndare, även internationellt. Enhetsfronten är också namnet på avdelningens arbetssätt: politisk påverkan genom ett nätverk av organisationer som på ytan framstår som fristående från Kommunistpartiet. Måhända något förvirrande används begreppet enhetsfronten slutligen även som en benämning på detta nätverk. Vissa av dessa organisationer är grundade av partiet, andra är föremål för partiets påverkan.

I Sverige kan till exempel Sveriges Kinesiska Riksförbund, Nordic Zhigong Association och den svenska sektionen av Rådet för främjande av Kinas fredliga enande beskrivas som enhetsfrontsorganisationer. Flera av personerna på Kalla faktas lista har framträdande positioner i dessa organisationer. Några namn på listan driver regimvänliga kinesiskspråkiga medier i Sverige.

Vissa personer kan tänkas uppfatta dessa organisationer som opolitiska eller uppskatta deras samlande roll för den kinesiskbördiga minoriteten i Sverige. Det kan därför vara svårt att i enskilda fall dra slutsatser om personers lojaliteter utifrån ett flyktigt samröre med enhetsfronten. Samtidigt fungerar enhetsfronten som ett av Kinas viktigaste verktyg för politiskt arbete i det svenska samhället. Tillvägagångssättet går ut på att sätta upp en fasad av oberoende och maskera kopplingarna till partiet, vilket gör det svårt att överblicka Kinas politiska aktiviteter i Sverige.

De misstankar om spioneri som skymtar i rapporteringen bör inte heller kategoriskt avfärdas, då det är känt att Kommunistpartiet utnyttjar de kontaktnät som enhetsfronten ger tillgång till för underrättelseinhämtning. Enhetsfrontsarbete kan dessutom vara skadligt för svenska grundvärden utan att inbegripa spioneri, till exempel genom att tränga ut utrymmet för ett demokratiskt föreningsliv bland svensk-kineser.

## Oktober

### 4/10

Sverige lägger ner sin röst när EU röstar för att införa permanenta tullar på import av elbilar från Kina från och med november samma år. Tullsatsen baseras på resultatet av en omfattande utredning av statssubventioner till kinesiska tillverkare och höjs i ett spann upp till 45 procent.

### 4/10

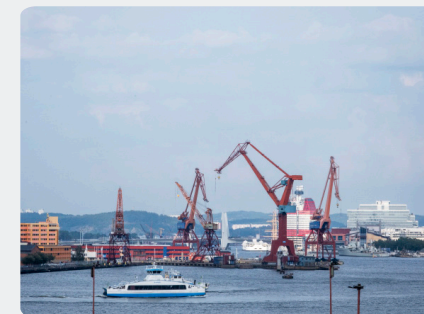
En ny fartygslinje mellan Göteborgs Hamn och de kinesiska hamnarna Xinsha, Tianjin och Shanghai startar. Linjen kommer att användas för frakt av främst fordon och fartygen drivs på naturgas.

### 1/10

TV4:s program Kalla fakta publicerar en granskning av personer i Sverige med kopplingar till Kommunistpartiets enhetsfront utifrån en läckt lista på 2000 namn runt om i världen. Granskningen bekräftar att 17 personer i Sverige har kopplingar till enhetsfronten.

### 22/10

Vid ett evenemang i Shanghai tecknar Göteborgs Hamn ett förnyat systerhamnsavtal med Shanghais hamn. Avtalet fortsätter och vidareutvecklar det ursprungliga systerhamnsavtalet mellan hamnarna från 1994.



### 10/10

Kinas ambassadör Cui Aimin träffar Sveriges nyttillträdda utrikesminister Maria Malmer Stenergard.

### 29/10

Rekonstruktionen av Europas största vindkraftsanläggning, det krisdrabbade Markbygden Ett i Piteå, blir klar. Enligt en beslutad men sekretessbelagd plan ska företaget, vars majoritetsägare är det kinesiska statliga företaget CGN, säljas.



## Natos relationer med Kina i ett försämrat säkerhetsläge

Den 7 mars blir Sverige till slut medlem i försvarsalliansen Nato, nästan två år efter att ansökan om medlemskap inlämnades i sviterna av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Medlemskapet innebär att Natos ställningstaganden i förhållande till Kina blir en del av svensk politik. Kina har stadigt fått mer utrymme i Natos beskrivningar av den internationella situationen.

Natos så kallade strategiska koncept från 2022 fastslog att Kinas målsättningar och politik utmanar Natos intressen, säkerhet och värderingar. Enligt Natokommunikén från juli 2023 försöker Kina "underminera den regelbaserade internationella ordningen". Vid Natos toppmöte i Washington i juli 2024 beskrivs Kina som "avgörande för att möjliggöra Rysslands krig mot Ukraina". Det som avses är Kinas växande ekonomiska relationer och andra former av stöd till Ryssland.

Nato behåller dock sitt fokus på den nordatlantiska regionen och pekar inte ut Kina som ett direkt hot mot alliansen. Varje Natomedlem har därmed ett stort spelrum att utforma sin egen Kinarelation. Detta speglar de stora skillnaderna bland de Natoallierade, där somliga har ytterst vänskapliga relationer till Kina – särskilt Ungern sticker ut. För Sveriges del publicerar Försvarsberedningen i april sin rapport Stärkt försvarsförmåga, som bland annat rekommenderar att landets säkerhetspolitik "bör anpassas för att möta Kinas maktanspråk".

Kina har å sin sida blivit alltmer negativt inställt till Nato, som en följd av att alliansen i sin officiella kommunikation beskriver landet som en utmaning.



*Statsminister Ulf Kristersson på NATOs toppmöte i Washington.  
Mark Schiefelbein / AP / TT*

Peking är bland annat oroligt för att Nato ska bli mer aktivt i Östasien – även om europeiska Natoländer mestadels är skeptiska till att förskjuta alliansens strategiska tyngdpunkt österut. Kina tenderar även att anamma ryska narrativ om Nato, och kinesiska medier beskriver Sveriges medlemskap som ett felaktigt vägval. Samtidigt framgår det att Kina uppfattar det svenska Natointrädet som en formalisering av existerande lojaliteter, snarare än en viktig förändring. Det är därför tveksamt om medlemskapet på kort sikt kommer att få någon större direkt effekt på Sveriges bilaterala förhållande till Kina.

## November

### 5/11

Bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa besöker Kina. Det är det första svenska ministerbesöket i Kina sedan 2018. Dousa besöker bland annat svenska företag och håller ett möte med sin kinesiska motsvarighet Wang Wentao.

### 5/11

Ett möte hålls i Peking mellan svenska utbildningsdepartementet och kinesiska vetenskaps- och teknikministeriet. På mötet diskuteras möjliga framtida samarbeten mellan Kina och Sverige på områden som hållbarhet, miljö, global hälsa och livsvetenskaper.

### 17/11

En svensk-litauisk internetkabel på havsbotten i Östersjön förstörs i svensk ekonomisk zon. Svenska polisen inleder en förundersökning med brottsrubriceringen sabotage. Det kinesiska fartyget Yi Peng 3, som misstänks ha orsakat sabotage, ankrar i dansk ekonomisk zon i Kattegatt och diplomatiska förhandlingar med Kina inleds om ombordstigning.

### 28/11

Dagens Nyheter rapporterar att det krisande batteriföretaget Northvolt för samtal med den kinesiska batterijätten CATL om samarbete. Northvolt, som ingår i en allians för att skapa en oberoende europeisk batteriindustri, ansöker i november om rekonstruktion i Texas då företaget hotas av konkurs.

## Åtgärder mot kinesiska elbussar runtom i landet

Kina är världsledande inom elfordon och batterier – centrala områden för att genomföra den gröna omställningen – och landet tar marknadsandelar även i Sverige. Men allt fler regioner och kommuner börjar uppleva en målkonflikt mellan elektrifiering av fordonsparken å ena sidan och social hållbarhet och IT-säkerhet å den andra. Kina betraktas i branschen som ett högriskland avseende social hållbarhet, då situationen för arbetstagarnas rättigheter är dålig och tvångsarbete förekommer. Det förekommer även misstankar om IT-säkerhetsproblem hos kinesiska produkter, till exempel att data förs över till Kina.

I början på 2024 uppmärksammar den militära säkerhets- och underrättelsetjänsten MUST Kinas intresse för den gröna omställningen i Europa och landets ledande position inom bland annat elbilar. Under våren börjar en diskussion om säkerhetsaspekter relaterade till kinesiska uppkopplade fordon. I fokus hamnar de nya elbussarna av märket BYD som körs av X-trafik i Gävleborgs län. Kritiker pekar på att de data som bussarna, liksom alla uppkopplade fordon, samlar in kan delas med tillverkaren. Om en kinesisk tillverkare får tillgång till data om svenska vägnät och trafikmönster kan den informationen, enligt dessa kritiker, i nästa steg hamna i händerna på den kinesiska staten. Andra debattörer menar att en tillverkare som vill behålla sin marknad inte kan ta risken att läcka fordonsdata på det sättet.

Frågan om IT-säkerhet hos elfordon debatteras även internationellt. I USA leder det under året till förslag på att förbjuda fordon med kinesiskutvecklade komponenter, vilket även inkluderar mjukvara. Om sådana lagar införs i USA kan europeiska tillverkare också behöva exkludera de kinesiska produkterna för att inte förlora tillgången till den amerikanska marknaden.

Diskussionen om trafikupphandlingar från Kina handlar även om social hållbarhet. När SL i Stockholms län inleder upphandlingar av elbussar i april utesluts flera länder, bland dem Kina, från leveranskedjorna, i och med höjda krav på social hållbarhet. Kinas dominans inom elbussar bidrog även till att Västtrafik i Västra Götaland 2023 beslöt att vänta med elektrifieringen av regionens busstrafik. En kartläggning som beställdes av Västtrafik, SL, Skånetrafiken och Luleå Lokaltrafik samma år pekade på förekomsten av tvångsarbete i värdekedjorna för elbussar, spårvagnar och tåg från Kina. Oron för den sociala hållbarheten i Kina har växt fram parallellt med ett intensifierat lagstiftningsarbete på EU-nivå. Bland annat antar Europaparlamentet i maj ett nytt direktiv för att skydda hållbarheten i leveranskedjorna till EU (Corporate Sustainability Due Diligence Directive). Direktivet gör företag ansvariga för att kontrollera sina produktionsled gällande både mänskliga rättigheter och miljöskydd.

Samtidigt är det tydligt att regionerna slits mellan delvis oförenliga mål. Om Kina och andra högriskländer helt skulle uteslutas från lokaltrafikens försörjningskedjor skulle kostnaderna skjuta i höjden och leveranserna kanske bli otillräckliga. I maj förtydligar Västtrafik sin ståndpunkt: det är inte tillverkningslandet i sig som ska avgöra, men det måste finnas tillräckliga underlag som visar den sociala hållbarheten. I augusti meddelas det att även SL ändrar sina landskrav i leveranskedjorna – det räcker att bussföretagen ska kunna visa att inga mänskliga rättigheter har kränkts i tillverkningen. Med även ett sådant krav blir svårt att uppfylla i Kina, särskilt i högriskregioner som Xinjiang, där inga trovärdiga kontroller kan göras.

## December



**18/12**

Miljö- och klimatminister Romina Pourmokhtari tillkännager ett nytt förslag från Liberalerna på ett importförbud av varor från de kinesiska lågprisplattformarna Shein och Temu. Motivet är att produktsäkerheten på plattformarna är låg.

**19/12**

Den kinesiska e-handelsplattformen Temu presstjänst meddelar att företaget har öppnat ett lager i Sverige. Därmed ska företaget kunna erbjuda ännu fler produkter i Sverige, till exempel möbler och mer skrymmande varor.

**19/12**

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) beslutar att det kinesiska företaget Putailais investering för att bygga en anodfabrik i Timrå inte uppfyller de krav som ISP har ställt för etableringen. Det blir första gången som ISP stoppar en utländsk investering i Sverige i enlighet med den investeringsgranskningslag som trädde i kraft i december 2023.

**19/12**

Statens haverikommission och svensk polis stiger ombord på det kinesiska fartyget Yi Peng 3, misstänkt för kabelsabotage i Östersjön i november, som ligger för ankar i dansk ekonomisk zon. De svenska myndigheterna observerar den kinesiska utredningen.



## Kina, Ryssland och kabelbrotten i Östersjön

Kinas nära band till Ryssland har blivit en alltmer komplicerande faktor i de svensk-kinesiska relationerna, särskilt sedan det ryska fullskaliga angreppet på Ukraina 2022. Det rysk-kinesiska samarbetet fortsätter att fördjupas under 2024. Kina är Rysslands viktigaste strategiska partner och Ryssland har efter att de västerländska sanktionerna infördes mot landet blivit starkt beroende av sina ekonomiska relationer till Kina. Länderna genomför flera militärövningar tillsammans under året, bland annat i Arktis och Syd kinesiska havet, och inleder ett samarbete inom kustbevakning.

I oktober nämns det i den svenska regeringens totalförsvarsproposition att Kina, genom sitt nära samarbete med Ryssland, bidrar till det försämrade säkerhetsläget i Europa. Rysslands krig mot Ukraina är den största militära konflikten i Europa sedan andra världskriget, och det europeiska säkerhetsläget förvärras av Kinas ekonomiska och politiska stöd till Moskva. Kina framställer sig som en neutral aktör som uppmanar till vapenvila och fredsförhandlingar, men har inte fördömt Rysslands invasion och understödjer ryska narrativ om krigets bakgrund och orsaker. Kinas stora import av rysk energi stärker den ryska krigsekonomin, och Kina levererar insatsvaror för militär utrustning till Ryssland. I september kommer underrättelseuppgifter om att en kinesisk fabrik producerat attackdrönare för rysk användning i Ukraina. Om uppgifterna stämmer är det första gången som Kina kan bekräftas leverera vapen till Ryssland sedan invasionen började.

Det finns dock gränser för det rysk-kinesiska samarbetet. När Rysslands president Vladimir Putin besöker Xi Jinping i Peking i maj undertecknas visserligen flera avtal. Men kinesiska företag har pausat sitt deltagande i ett av Rysslands flaggskeppsprojekt i Arktis

– naturgasprojektet Arctic LNG 2 – för att undvika att drabbas av amerikanska sanktioner. Kina har inte heller anslutit sig till projektet Power of Siberia 2, en 355 mil lång planerad gasledning från ryska Arktis via Mongoliet till Kina, trots Putins upprepade försök att få till ett samarbete.

I slutet av året inträffar händelser som väcker nya frågor om omfattningen av det kinesisk-ryska samarbetet. I november uppstår återigen skador på undervattenskablar i Östersjön. Likt incidenten i oktober 2023, då två kablar och en gasledning skadades, misstänks det röra sig om medvetet sabotage. Det kinesiska fartyget Yi Peng 3 pekats ut som huvudmisstänkt och ankrar i dansk ekonomisk zon i Kattegatt medan förhandlingar om ombordstigning förs med den kinesiska regeringen. Fyra veckor efter incidenten genomför ett kinesiskt utredningsteam en undersökning ombord på fartyget. Statens haverikommission och svensk polis närvarar som "observatörer". Kina tillåter dock inte polisen att genomföra några utredande åtgärder inom ramarna för den svenska brottsutredningen om misstänkt sabotage av kablarna. Den 21 december seglar fartyget vidare. Det har fortfarande inte offentliggjorts några bevis inom utredningen för att det rör sig om sabotage och vem som i så fall är ansvarig, men flera bedömare menar att Ryssland troligtvis ligger bakom. Om det rör sig om ryskt sabotage kvarstår frågan om den kinesiska staten också är inblandad.



*Xi Jinping och Vladimir Putin på årets BRICS-möte.  
Maxim Shipenkov / Pool Photo / AP / TT*



### Om Nationellt kunskapscentrum om Kina

Nationellt kunskapscentrum om Kina vid Utrikespolitiska institutet (UI) bedriver forskningsbaserad och policyrelevant analys och rådgivning om Kinarelaterade ämnen. Fokuset ligger på frågor av särskild vikt för svenska intressen. UI:s publikationer genomgår intern kvalitetskontroll.

### Bilder

Sid 4: Andy Wong / AP / TT

Sid 6-7: Andy Wong / AP / TT

Sid 8: Magnus Hjalmarsson Neidemen / SVD / TT

Sid 13: Fredrik Sandberg / TT

Sid 21: Ng Han Guan / AP / TT

Sid 24: Magnus Hjalmarsson / SVD / TT

Sid 27: Judit Nilsson / SVD / TT

Sid 39: Petrus Giannakouris / AP / TT

Sid 42: Henrik Montgomery / TT

Sid 47: Helena Landstedt / TT

Sid 54: Henrik Montgomery / TT

Sid 56: Mikkel Berg Pedersen / AP / TT

Sid 60: Shutterstock / TT







**NATIONELLT  
KUNSKAPSCENTRUM  
OM KINA**



**UTRIKESPOLITISKA  
INSTITUTET**